

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ: Ο Τάκης Χατζηγεωργίου Χωρίς Πλαίσια

Δηλώνει ποιητής αν και λειτουργεί σαν δημοσιογράφος. Ίσως ο συνδυασμός των 2 να είναι η πηγή μιας από τις κορυφαίες (και μοναδικές ακόμα) στιγμές της κυπριακής δημοσιογραφίας. Για 2 χρόνια περίπου ο Τάκης Χατζηγεωργίου σαν παρουσιαστής του προγράμματος «Χωρίς Πλαίσια» στο ΡΙΚ δημιούργησε και άφησε πίσω του μια εντυπωσιακή ιστορία διερευνητικής δημοσιογραφίας και αμεσότητας του τηλεοπτικού λόγου.

Η εκπομπή ανακηρύχθηκε επανειλημμένα πρώτη σε ακροαματικότητα παρά τις αντιδράσεις που δημιούργησε. Ο ίδιος θέλει να πιστεύει ότι έκανε αυτό που πρέπει να κάνει η τηλεόραση - να επιστρέφει στην κοινωνία το πρόσωπο της, να λειτουργεί σαν καθρέφτης και σαν δημόσιο βήμα για την έκφραση «των κρυφών ψιθύρων του κυπριακού λαού».

Μέσω του προγράμματος εμφανίστηκαν για πρώτη φορά από την κρατική τηλεόραση οι ανείπωτες αλήθειες της κυπριακής κοινωνίας: Οι εξόριστοι και οι περιθωριακοί - ένας χρήστης ναρκωτικών και μια πόρνη μίλησαν για την εμπειρία τους. Καθημερινές αλήθειες του δρόμου - μια δωδεκάχρονη έκφρασε τη γνώμη των Κυπρίων για τα εκατομμύρια και το προφίλ του αρχιεπισκόπου. Πολιτικό «ανορθόδοξες» θέσεις - ένας Τουρκοκύπριος ανέπτυξε την δικιά του οπτική γωνία πάνω στο κυπριακό. Λογοκρινόμενες ιστορικές αλήθειες - οι εκτελέσεις στελεχών της ΕΟΚΑ από την οργάνωση. Το αίσθημα της κυπριακής ταυτότητας.

Η εκπομπή άρχισε να τελεί υπό καθεστώς λογοκρισίας μετά την εμφάνιση του πατέρα ενός από τα ηγετικό στελέχη της ΕΟΚΑ (που κατηγορήσε ονομαστικό άλλα στελέχη της ΕΟΚΑ για τη δολοφονία του γιου του) και μπήκε σε καραντίνα μετά την εκπομπή της 7 Απριλίου για την κυπριακή ταυτότητα. Τελικό ο ίδιος ο Χατζηγεωργίου σταμάτησε μόνος του την εκπομπή τον Σεπτέμβρη του 1992.

Φυσικό θα ήταν πολύ δύσκολο να αντέξει μια τέτοια εκπομπή σε ένα σταθμό που είναι ακόμα φέουδο των τομεαρχών του Γρίβα και σε μια κοινωνία της οποίας οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι απαιτούν λογοκρισία, ενώ ο πρόεδρος της ένωσης συντακτών, ο κ. Καννάουρος, καθορίζει ότι η ελευθερία της έκφρασης μπορεί να υπάρχει μόνο στον προφορικό λόγο και όχι στον γραπτό ή τον ηλεκτρονικό. Το «Χωρίς Πλαίσια» έκφρασε μια μικρή άνοιξη (άνοιξη... όπως λέμε άνοιξη της Πράγας, άνοιξη του Πεκίνου κλπ) ελευθερίας την οποίαν έτρεξαν αμέσως να βάλουν πίσω από τα σίδερα οι χρόνιοι ζαπτιέδες της συνείδησης στην Κύπρο. Με αυτήν την έννοια, ο Τάκης Χατζηγεωργίου έκφρασε κάτι πολύ γενικότερο στην Κυπριακή κοινωνία. Κρυφούς ψιθύρους, κρυφή οργή ή κρυφή ενηλικίωση.

Η συνομιλία που ακολουθεί έγινε το φθινόπωρο του '92. Γνώρισα τον Χατζηγεωργίου την προηγούμενη άνοιξη όταν μου τηλεφώνησε να πάω στην εκπομπή του. Πριν τον συναντήσω είχα ανάμικτα αισθήματα για τον τηλεοπτικό star του Χωρίς Πλαίσια. Γενικό αντιπαθώ τους star αλλά δεν μπορούσα να αρνηθώ δυο πράγματα: τη μοναδικότητα του σαν δημοσιογράφου που «δημιουργούσε γεγονότα» (σχεδόν μια στις τρεις εκπομπές του δημιουργούσαν συζητήσεις στις εφημερίδες στην επόμενη) και το ιδιάζον στυλ των συνεντεύξεων του. Δεν είχε ούτε το επίσημο-στημένο στυλ του μέσου δημοσιογράφου του ΡΙΚ που ερωτά ρητορικές ερωτήσεις για να πάρει συγκεκριμένες απαντήσεις ούτε το στυλ του νάρκισσου του σκυλλάδικου (όπως, καλή ώρα ο Παναγιωτόπουλος που μας έφεραν από την Καλαμαριά οι παπάδες στον Λόγο) που μετατρέπει την τηλεοπτική συνέντευξη σε παλαίστρα αυτοπροβολής. Ο Χατζηγεωργίου στο «κουτί» φαινόταν ειλικρινά να θέλει να μάθει. Αμφισβητούσε κρατώντας μια απόσταση από τη χυδαιότητα των σκυλλάδικων δείχνοντας ένα ύστατο σεβασμό στο συνομιλητή του. Είχε κάτι το παράξενα κυπριακό αυτή η ντροπαλή αλλά σταθερή διαδικασία εκμαίευσης απόψεων. Ο Χατζηγεωργίου λειτουργούσε σαν ένας αγωγός επικοινωνίας. Η ταύτιση του ακροατή μαζί του λειτουργούσε μέσω της περιέργειας του μέσου

ατόμου. Η διαλογική συζήτηση των συνεντευξέων λειτουργούσε με αυτή την έννοια (όπως πρόδιδε και ο τίτλος άλλωστε) σαν λαϊκό παράθυρο στο σπίτι της λογοκρισίας. Χωρίς Πλαίσια.

Τον γνώρισα πολύ καλύτερα μετά την εκπομπή για την κυπριακή ταυτότητα. Πριν την εκπομπή ήταν αρκετά formal (και επαγγελματικός) μαζί μου και το μόνο που πρόσεξα ήταν το πείσμα του να γίνει η εκπομπή παρά τις αντιρρήσεις της διεύθυνσης. Μετά χαλάρωσε και ήταν χαρακτηριστικό το χιούμορ του εκείνες τις βδομάδες της υστερίας του Απρίλη. Άρχισα να σκέφτομαι για την συνέντευξη όταν πια αποφάσισε να σταματήσει την εκπομπή και αφού είχα διαβάσει την ποιητική του συλλογή. Ο Τάκης Χατζηγεωργίου μπορεί να έκφρασε την άνοιξη (που ήρθε και θα ξανάρθει) αλλά η ίδια η πορεία του στο χρόνο είναι ίσως εκφραστική ενός ποιητή, όντως, που θέλησε να κάνει την ποίηση πράξη, ή να αποκαταστήσει την αρχέγονη αγνότητα όπως τη βίωσε στην συμβολική Κύπρο της Πάνω Ακουρδάλιας.

Ανδρέας Παναγιώτου

A: Ας ξεκινήσουμε που το τέλος του Χωρίς Πλαίσια...

T: Σήμερα άκουσα ένα ευθυμολόγημα πας τούτη την υπόθεση. «Μα εφάαν το Χωρίς Πλαίσια»; Ερώτησε με ένας εκ των διευθυντών του ιδρύματος. «Εφάαν το»; λαλώ του. «Εφάετε το... Αφού είσαι τζιαι συ μες την διεύθυνση». «Εφάαν το, που να φάίζονται» λαλεί μου. Η αλήθεια είναι ότι η τελική απόφαση να σταματήσει, ήταν δική μου, αλλά υπαγορεύθηκε από τη βεβαιότητα ότι ο έλεγχος θα ήταν τέτοιος που δεν θα επέτρεπε πια να ήταν το πρόγραμμα, όπως ήταν προηγουμένως. Όπως τους είπα σε μιαν επιστολή που τους έλεγα: «Αυτό το πρόγραμμα αποφάσισα να το σταματήσω εγώ, επειδή εσείς δεν μπορείτε να το συνεχίσετε».

A: Καλά, τι άλλαξε στο PIK; Είχαμε μια περίοδο, γύρω στο 89-91 που έμοιαζε με μια Άνοιξη...

T: **Ναι, εμπήκα στο PIK σε μια εποχή που το διοικητικό συμβούλιο ευαγγελιζόταν μιαν άνοιξη** και επειδή αυτή η άνοιξη υπήρχε μέσα μου, την είδα αμέσως, την είδα αν θέλεις, να υπάρχει ήδη. Επρότεινα τότε το «Χωρίς Πλαίσια» έχοντας μέσα στο μυαλό μου που θα πάει το πράμα. Πολλοί έλεαν, μάλιστα, ότι το PIK προωθεί αυτές τις ιδέες ή ότι είμαστε κατευθυνόμενοι. Στην πραγματικότητα το πρόγραμμα αυτό γινόταν παρά τη θέληση, του PIK σε πολλές περιπτώσεις. Γιατί εγινόταν; Επειδή μέσα στο PIK υπάρχουν πολλές δυνάμεις-δεξιές, αριστερές, κεντρώες - και εκατάφερνα να ελίσσομαι. Μέσα απ' αυτές τις αντιθέσεις και με δεδομένα ότι η εκπομπή κατάφερε γρήγορα να αποκτήσει μια δύναμη και μια δυναμική μόνη της, εν εμπορούσαν εύκολα να λεν όχι. Που την στιγμή όμως που πολλές εξουσίες τούτου του τόπου εστράφηκαν εναντίον, έδωσαν την ευκαιρία στις δυνάμεις του PIK που δεν ήθελαν το πρόγραμμα να καταφέρουν να αποκτήσουν τον πλήρη έλεγχο...

A: Δηλαδή, ποια ήταν τούτη η δύναμη και η δυναμική που, από ότι λαλείς, εδίδαν σου την δυνατότητα να διαπραγματεύεσαι;

T: Επειδή ο κόσμος έφκαλλεν την πρώτη σε ακροαματικότητα και όλες οι εξουσίες έδειχναν να είναι υπέρ της ήταν δύσκολο να πουν όχι σε προτάσεις, και αν έλεγαν «όχι» υπήρχε πάντα τρόπος να αποσπάσεις το «ναι» τους... Εν του χαρακτήρα μου... δεν υποχωρώ εύκολα., αν νοιώθω κάτι πως εν σωστό, πρέπει να πολεμήσω για τούτο ως το τέλος.

A: Αυτή τη στιγμή όμως, τη στιγμή που παραιτείσαι... τι σημαίνει;

T: Σημαίνει απλώς ότι δεν θα πρέπει να δώσω το δικαίωμα σε κάποιους άλλους να κάμνουν την εκπομπή όπως θέλουν εκείνοι. Όταν φτάσεις σ' αυτό το σημείο, είναι και πάλι σοφή κίνηση να την σταματήσεις, παρά να την αφήσεις να αυτοεξευτελισθεί, να γελοιοποιηθεί, να αυτοεκμηδενιστεί. Ταυτόχρονα αφήνεις να λειτουργεί και η απόσταση σου. Η απόσταση μου από την οθόνη. Πιστεύω ότι μες τον κόσμο λειτουργεί θετικά το γεγονός ότι έκλεισε η εκπομπή. Ο κόσμος νοιώθει πως έπρεπε να κλείσει γιατί σε κάποια στιγμή το κατεστημένο προσπάθησε να την ελέγξει. Έτσι και αλλιώς αυτή η εκπομπή δεν θα διαρκούσε αιωνίως. Δεν την έβλεπα έτσι, εγώ τουλάχιστον, από την αρχή. Έβλεπα ότι θα είσιεν ένα τέλος.

A: Σε μια συνέντευξη που είσιες δώσε είσιες πει ότι θα έφκαλες ένα βιβλίο με τίτλο «εγχειρίδιο ποίησης» ή «Χωρίς Πλαίσια». Το «Χωρίς Πλαίσια» ήταν μια απόπειρα ποίησης ή μια απόπειρα διερευνητικής δημοσιογραφίας;

T: Νομίζω ήταν μια σύγκραση των δυο. Η διερευνητική δημοσιογραφία ήταν απότοκο της ποιητικής διάθεσης που υπήρχε μέσα μου. Εγώ δεν πιστεύω ότι ο ποιητής εν κάποιος που εν να κάτσει σπίτι του τζιαι εν να γράψει ωραίους στίχους. Ο ποιητής πρέπει να δράσει μες την κοινωνία, να την αλλάξει να την προωθήσει, να προκαλέσει, να ερεθίσει. Και αφού σ' αυτόν τον τόπο οι ποιητές χλευάζονται και δεν δημιουργούν τίποτε, δεν αναταράζουν τίποτε, χωρίς να ξέρω τι φταίει, μπορεί να φταίνουν οι αναγνώστες, μπορεί να φταίνουν οι ίδιοι, οφείλει ο ποιητής να βρει τρόπο να δράσει ως ποιητής.

A: Και τι είναι ο ποιητής Τάκη;

T: Πιστεύω ότι οι ποιητές μπορούν να είναι οι καλύτεροι πολιτικοί, μπορούν να είναι οι καλύτεροι δημοσιογράφοι, μπορούν να είναι οι καλύτεροι επιστήμονες... Εν ηξέρω αν μπορείς να δώσεις ένα ορισμό για την ουσία των πραγμάτων... που για την ποίηση, είναι μη αναλυόμενη, αυθύπαρτη. Η ποίηση είναι υπέρβαση, σπάσιμο των δεδομένων. Ο ποιητής είναι εκείνος ο οποίος αντιλαμβάνεται γρήγορα, επεκτείνει τα πράγματα, τα μεγαλώνει και τα αφήνει να διαχυθούν μέσα στο χώρο του. Και αυτή η παρέμβαση να προκαλέσει μια εξέλιξη, μια μετάβαση σε ένα στάδιο παρακάτω...

A: Στοιχεία που φαντάζομαι βλέπεις να χαρακτηρίζουν τζιαι την ποιητική σου συλλογή «Για την Μικρή και Μακρύνή Ακουάντα»;

T: Ναι, αλλά πιστεύω ότι ο τόπος τούτος έσιει πολλούς ποιητές, όχι αυτούς που φκάλουν ποιητικές συλλογές κατ' ανάγκη, έσιει ελάχιστους και μες τούτον το χώρο, αλλά έσιει πολλούς ποιητές μέσα στον κόσμο μας που μπορεί να είναι γεωργός, μπορεί βοσκός, μπορεί να είναι ο άνθρωπος μες τον καφενέ που με την φράση του ξαφνικά βλέπεις να ερεθίζει και να κινητοποιεί τη συζήτηση ή να προκαλεί τον ερεθισμό στη συγκέντρωση των ανθρώπων...

A: Με τούτα τα δεδομένα, και με τον τρόπο που λειτούργησε το Χωρίς Πλαίσια σαν τηλεοπτική ποίηση εν εν σαν να έχουμε μια επιστροφή του παραδοσιακού ποιητάρη σε μεταμοντέρνο φόντο; Δηλαδή ο ποιητάρης ήταν ο δημοσιοποιός των γεγονότων στην παραδοσιακή κυπριακή κοινωνία. Αν εσύ, συνειδητά σήμερα, αναλαμβάνεις το ρόλο και την ευθύνη της δημοσιοποίησης των γεγονότων, σαν ποιητής, μέσα από το κυρίαρχο μέσο επικοινωνίας, την τηλεόραση, δεν είναι σαν να συνεχίζεις την ιστορική πρακτική του ποιητάρη που συνδύαζε την τέχνη, την ποίηση με την επικοινωνία, τη δημοσιοποίηση των κοινών και τις καθημερινότητες; Μιλώ αν θέλεις για την κοινωνιολογική λειτουργία παρά για την ίδια τη μορφή της τέχνης...

T: Δεν το είχα σκεφτεί ποτέ... και αυτό έρχεται να επιβεβαιώσει το μη-αναλυόμενο που σου εάλουν πριν. Αλλά αφού με βάζεις σ' αυτήν την οπτική γωνία, σε κάποιο βαθμό νομίζω ότι πρέπει να ήταν έτσι. Θα ήμουν, για τούτα τα θκιο χρόνια, ο άνθρωπος που αντανakλούσε την εικόνα του κόσμου,

γιατί πιστεύω ότι ο κόσμος είναι σε πολύ πιο ψηλό επίπεδο από τις εξουσίες, από τους δημοσιογράφους, από τους ανθρώπους που παρουσιάζουν προγράμματα. Ελπίζω ότι εκατάφερα με τούτες τις εκπομπές να έδειξα το πρόσωπο του κόσμου μες την οθόνη, να είδε δηλαδή τον εαυτό του σε κάποια στιγμή και να αισθανθήκε ότι θωρεί το πρόσωπο του, θωρεί το είναι του. Γιατί έτσι αρχίζει μια ουσιαστική λειτουργία μεταξύ του ιδίου και της τηλεόρασης. Και τούτος πρέπει να είναι και ο στόχος της τηλεόρασης - να εκπέμψει προς τα πίσω αυτό που είναι ο κόσμος που την παρακολουθεί.

A: Αν έβαλλα ένα αναλυτικό διαχωρισμό, ότι η Κυπριακή κοινωνία λειτουργεί σε θικίό επίπεδα - στην επιφάνεια ή το πρόσωπο το οποίο δείχνει κατά κύριο λόγο απέναντι στην εξουσία ή απέναντι στον επίσημο λόγο και στο επίπεδο του ψιθύρου αυτών που λέγονται «μεταξύ μας» στα καφενεία, στα σπίνκια, τες γειτονιές και σταματούν μόλις εμφανιστεί κάποιος ξένος ή κάποιος επίσημος...

T: Ναι, εγώ όταν λέω Κυπριακή κοινωνία αυτήν εννοώ, αυτήν των ψιθύρων όπως λες, γιατί μπορεί να εν κρυφοί ψίθυροι αλλά είναι η αλήθεια μας. **Η αλήθεια εν τούτη που λέγεται ψιθυριστά και σταματούμε, όπως λες, άμα εμφανιστεί η εξουσία. Όμως καταφέρνει ακόμα μέχρι σήμερα ο Κύπριος να κρατεί αυτόν τον ψίθυρο ως αλήθεια του.** Δεν επηρεάζεται εύκολα ούτε από την τηλεόραση, ούτε από τες εφημερίδες, ούτε από το τι λένε οι αρχηγοί του... Ίσως να ακούονται ρομαντικά τούτα, αλλά πιστεύω ότι σε ένα μεγάλο είναι η πραγματικότητα.

[Χρειάζεται Τούρκικη Μετάφραση, Χρειάζεται Αγγλική Μετάφραση, Τραίνο στην πόλη - Τεύχος 10, Δεκαετία 1990-1999, 1993, Λεμεσός](#)

From:

<https://movementsarchive.org/> - Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο
Cyprus Movements Archive
Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:

https://movementsarchive.org/doku.php?id=el:magazines:traino:no_10:interview&rev=1598532595

Last update: 2020/08/27 12:49

